

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ВІЙНИ ТА ЕМІГРАЦІЇ У ТВОРЧОСТІ Е.М. РЕМАРКА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ В КАРТИНІ

У статті досліджена та порівняна тема еміграції людей у воєнний стан, схожі ситуації та вимушені обставини.

Ключові слова: еміграція, люди, війна, розмови.

The article examines and compares the topic of immigration of people in a state of war, similar situations and forced circumstances.

Key words: immigration, people, war, talk.

Проза німецького письменника Еріха Марія Ремарк ніколи не була висунута на номінації високих нагород. На рахунок Нобелівської премії – це точно не про цю прозу. Але книги Ремарка мають велику цінність не тільки для звичайних, простих читачів, а й для літературознавців у всьому світі. Числені постановки в театрах, екранізації і переклади по всьому світу на різних мовах, звеличують письменника на вершини всіх вершин. Автор не просто письменник, а мистецтво.

«Ніч в Лісабоні» останній роман Ремарка, за часів його життя. У творі автор піднімає важливу тему, яка актуальна у сьогоденні, люди змушені емігрувати в наслідок воєнних дій. Здається що твори письменника ніколи не втратять актуальність, диктатори та війна, вимушене переміщення в пошуках спасіння [3, с. 9].

Темна, наповнена ненавистю і неправдою з однією сторони та тваринним страхом з іншої сторони – таким видається роман. Світ стоїть на порозі Другої світової війни. Європа роздавлена нацизмом, коли все вже було розграбовано у людей відбирали останнє – честь та достоїнство, заставляли тікати з рідної землі, яка має бути для всіх них обороною, замком, стіною. Єдине що в них залишалась – це надія. Віра в те, що існує бог і фашизм буде переможений.

Герої роману «Ніч в Лісабоні» емігранти, тікаючі від полум'я, яке захопило Європу. Строкатий натовп біженців всіх національностей, але є і серед них нацистська влада німецьких громадян, до слова сам письменник також емігрував, коли до влади прийшов Гітлер. Пам'ятаємо, що під час Другої світової війни, а роман саме про 1942 рік, деякі європейські держави підтримали Гітлера і з задоволенням повертали німецький народ, наприклад євреїв, яких їм вдавалось зловити на своїх територіях. Біженці направлялись до морських портів, щоб лишити цей ад позаду.

У романі розповідається, що в одну літню ніч в Лісабоні випадково зустрілись два емігранта з Німеччини, один з них намагався роздобути американську візу та білети на пароплав, для себе і своєї дружини, а інший це все мав, але в один момент втратив дружину і вже не думав нікуди відправлятися. Єдина умова, провести ніч в компанії щасливої людини, у якої

є документи на виїзд, вислухавши його довгу історію мандрівок. Цей весь роман, детальна та повна трагізму історія еміграції Йосипа Шварца. Але це він так назвався, ця особа змінила багато документів та і напевно це його справжнє ім'я, бо він почав свої мандрівки ще задовго до війни.

Велику чашу розчарувань та бідності, він спробував сповна. Але напередодні війни він таємно, від усіх, відвідав Німеччину, щоб забрати з собою хвору раком дружину. Разом вони прориваються до кордону, щоб поїхати в Америку. Але він втратив її все його життя...більше він не бачить сенсу тікати далі. Свою історію він вирішує розповісти незнайомій, випадковій людині, пообіцявши слухачу віддати свої документи та документи своєї дружини. Його слова, розповіді, мають якийсь терапевтичний ефект, все наболівше за цей період його відпусає. Але і його неговіркий співрозмовник не лишається без участі, він від всього серця співчуває йому та паралельно переживає з ним його життя.

На батьківщині персонажа з мандрівною історією дивувала нацистська пропаганда

«Передові газети були жахливі – брехливі, кровожерливі. Весь світ за кордонами Німеччини показувався дегенеративним, дурним та підступним. Виходило, що світу нічого не залишається, як бути захопленим Німеччиною.» [4, с. 45]. Тоді німецькому народу не було варіантів порівнювати з чимось іншим, тому що на закордонні джерела інформації була жорстка цензура. Герой роману ще й довго наважувався на такий відважний крок, зв'язатись з дружиною одразу не вистачало сміливості та він подзвонив другу – лікарю. Той друг і пояснив положення на той момент у країні [1, с. 97-99].

«Загалом погано, Йосиф. Все погано. Але зовні все виглядає блискуче.» [4, с. 50]. І хоча в 1938 році Мюнхенський пакт подарував багатьом легковажність та надію, Гітлер одразу порушив свою обіцянку зайняти лише Судети, а не всю Чехословаччину. Невдовзі те саме почалось з Польшею, війна насувалася. Лікар допоміг подружжю зустрітись. Олена докоряла Шварцу, що він саме поїхав без неї, залишивши її з невимовно докорною сім'єю. Герой провів з нею, в їх квартирі, ніч та день. А вже у ввечері з'явився Георгій, в той же час Шварц схопив ніж канцелярський та заховався у шафу. Коли брат пішов, Олена швидко взялась відвозити чоловіка до готельного номера і в той же час вирішила, що хоче і варто поїхати з чоловіком з цього пекла. Вже через деякий час, вона збрехала брату що їде в Цюрих на огляд до лікаря, показатись для подальшого лікування, щоб одразу не почали її шукати та був час для втікання [5, с. 299-300].

Йосиф і в цей раз намагався перетнути кордон незаконно, через річку Рейн, але в цей раз його спіймали. Але лист написаний його дружиною, начебто від її брата, врятувало її чоловіка і його прийняли за співробітника з особливою місією. Тоді Шварц і вирішив поїхати потягом до Цюриха.

Подружжя деякий час намагались провести в Швейцарії, а вже потім у Францію перебрались. Тоді вже за деякий час по Олену приїжджав уповноважений її брата, а невдовзі і сам брат вирішив навідати свою сестру.

Але от проблема для нього, поки у Францію не зайшли нацисти він не міг захопити чоловіка своєї сестри та її саму повезти з собою.

Сім'я «була людьми» до вересня 1939 року, потім Шварца і Олену арештували та відправили в різні лагерь. Чоловік попереджав про це свою дружину, німецькі іммігранти волочать жалюгідне існування за кордоном, перебиваються від одного заробітка до іншого, ця правда жахлива, але як бачите вона є. Хоча вже зараз, чоловік може назвати це щасливим часом в Ліссабоні, бо найжахливіший французький лагерь в багато тисяч разів краще німецького концлагера [6, с. 39-41].

«В неприємних спогадах є одна хороша сторона: вони переконують людину в тому, що вона тепер щаслива, навіть якщо секунду назад він в це не вірив» [4, с. 70].

Аналізуюче вище сказане, робимо висновок, що в житті Шварца стільки болю та безвиході, здається, що доля вимірляла для подвійну чи потрійну дозу. Довга та чорна ніч безвиході і страждання здається триває безкінечно, ми як читачі вже можемо виносити цю біль, але Ремарк це не зупиняє, він додає печалю. Розповідаючи історію свого життя, Шварц багато мислить про життя, щастя та самотність.

«В неприємних спогадах є одна хороша сторона: вони переконують людину в тому, що він тепер щасливий, навіть якщо секундк назад він в це не вірив. Печально, але факт» [4, с. 99].

Отже, «Ніч в Ліссабоні» є одним з найкращих у світовій літературі приклад еміграційного роману. Як висновок хочемо сказати, може здатись парадоксальним, але, не дивлячись ні на що, герой роману як ніхто інший і вміє цінувати мить радості та спокою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрій Романишин. Психологія бою., 2022. С. 97 – 99;
2. Деніел Канеман, Кас Санстейн, Олів'є Сібоні. Шум. Хибність людських суджень., 2020. С.63 – 64;
3. Євген Васильєв – Еріх Марія Ремарк, біографія. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio-zl/printit.php?tid=5930>
4. Еріх Марія Ремарк. Ніч в Ліссабоні., 1961.
5. Катерина Діса, Гітлер і Сталін. Тирани і Друга світова війна., 2020. С. 299 – 300;
6. Литовченки Т. і О. Від війни до війни. Книга Спустошення., 2018. С. 39 – 41.

Науковий керівник доцент Курак С.П.